

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

EU:n medianvapaussäädös European Media Freedom Act (MFA)

Parlamentaariselle Yle-työryhmälle 15.3.2024

Roosa Patrakka ja Eero Salojärvi – liikenne- ja viestintäministeriö

Medianvapaussäädös

Ehdotuksessa säädetään:

- Mediayhtiöiden toimituksellisesta vapaudesta
- Toimittajiin kohdistetuista pakkokeinoista (lähdesuoja)
- **Julkisen palvelun mediasta**
- Tiedotusvälineiden omistuksen ja rahoituksen avoimuudesta
- Eurooppalaisesta mediapalvelujen lautakunnasta ja kansallisten viranomaisten yhteistyöstä

Tavoitteena:

1. Vastata mediasisämarkkinoita koskeviin haasteisiin
2. Suojata median vapautta, moninaisuutta ja itsenäisyyttä sisämarkkinoilla

- Mediasisältöjen asemasta erittäin suurilla verkkoalustoilla
- Audiovisuaalisen mediapalvelun käytön mahdollistavista laitteista ja käyttöliittymistä
- Mediamarkkinoiden keskittymisen arvioinnista
- Yleisönmittauksesta
- Valtion mainonnan avoimuudesta ja puolueettomuudesta

5 artikla: Julkisen palvelun medioiden riippumattonta toimintaa koskevat suojatoimet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että **julkisen palvelun mediat ovat toimituksellisesti ja toiminnallisesti riippumattomia** ja tarjoavat kansallisella tasolla pöytäkirjan N:o 29 mukaisesti määritellyn **julkisen palvelun tehtävänsä mukaisesti yleisöilleen monipuolisia tietoja ja mielipiteitä puolueettomalla tavalla.**
- Suomessa toimituksellisen riippumattomuuden sääntely
 - Sananvapauslain mukaan *vastaavan toimittajan tehtävänä on johtaa ja valvoa toimitustyötä, päättää aikakautisen julkaisun, verkkojulkaisun tai ohjelman sisällöstä*
 - Lisäksi JSN:n journalistin ohjeet, joiden mukaan *tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein ja päätösvaltaa ei saa luovuttaa toimituksen ulkopuolelle.*
- Yle-laissa ei erityistä mainintaa riippumattomuudesta
 - Yhtiön tehtävänä tarjota *monipuolisia tietoja, mielipiteitä ja keskusteluja sekä vuorovaikutusmahdollisuuksia*

Esimerkki: Ylen toimituksellisen riippumattomuuden turvaaminen lailla

XX § Yhtiön toimituksellinen riippumattomuus

Päätösvalta ja vastuu yhtiön julkaisemista sisällöistä ja journalistisista linjauksista on vastaavalla toimittajalla siten kuin sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) on säädetty.

Vastaavan toimittajan ja toimituksellisen henkilökunnan on työssään toimittava riippumattomasti, vapaana toimituksen ulkopuolisesta vaikutuksesta. Vastaavan toimittajan tehtävänä on johtaa toimitustyötä niin, että ulkopuoliset vaikuttamisyritykset eivät uhkaa yhtiön toimituksellista riippumattomuutta.

2. Julkisen palvelun medioiden johtajien tai johtokunnan jäsenten nimittämis- ja erottamismenettelyillä pyritään takaamaan julkisen palvelun medioiden riippumattomuus.

- a. Nimitysmenettelyiden tulee olla: läpinäkyviä, avoimia, tehokkaita ja syrjimättömiä;
- b. Nimitysperusteiden: avoimia, puolueettomia, syrjimättömiä ja oikeasuhtaisia ja;
- c. Toimikausi riittävän pitkä tehokkaan riippumattomuuden varmistamiseksi

Jäsenten erottaminen kesken toimikauden on vain poikkeuksellisesti mahdollista:

- a. Jos jäsen ei täytä tehtäviensä hoitamisen edellyttämiä edellytyksiä etukäteen vahvistettujen perusteiden mukaisesti;
- b. Päätös perustellaan asianmukaisesti ja asiasta ilmoitetaan etukäteen henkilölle;
- c. Päätös on mahdollista saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi

- Asetuksen resitaalin 31 mukaan nimittämis- ja erottamismenettelyjen tulisi koskea niitä, jotka **osallistuvat toimituksellisia linjauksia koskevaan päätöksentekoon** tai ovat tältä osin **korkein päätöksentekoinstanssi**
- Yle-laissa (5 §) HN:n jäsenten valintaa koskevat kriteerit ja toimikausi. Erottamisperusteita ei ole.
- HN valitsee ja vapauttaa yhtiön hallituksen (6 §)
- Lain (6 c §) mukaan hallituksen tehtävänä *valita yhtiön muu ylin johto* (ml. vastaavat toimittajat)
- Kansallisesti tulee säätää nimittämis- ja irtisanomiskriteereistä ja –menettelyistä
 - Hallitus vai vastaavat toimittajat?

Esimerkki: Vastaavien toimittajien valinta ja irtisanominen

XX § Vastaavien toimittajien kelpoisuus ja erottaminen:

*Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain mukaiseksi vastaavaksi toimittajaksi voidaan nimittää työsuhteessa Yleisradioon oleva henkilö, jolla on vastaavan toimittajan tehtäväalueeseen nähden riittävä ja monipuolinen kokemus toimitustyöstä ja toimitustyötä tekevän organisaation johtamisesta sekä muutkin edellytykset johtaa toimitustyötä
XX.*

Hallitus voi nimittää useampia vastaavia toimittajia yhtiön julkaisutoiminnan eri alueille, jolloin hallituksen on määriteltävä vastaavien toimittajien vastuunjako.

*Vastaava toimittaja voidaan vapauttaa tehtävästään ainoastaan erityisen painavasta syystä. Vastaavan toimittajan vapauttaminen edellyttää hallituksen päätöstä, jota kannattaa vähintään
XX hallituksen jäsenistä.*

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisen palvelun medioiden rahoitusmenettelyt perustuvat avoimiin ja puolueettomiin kriteereihin, jotka vahvistetaan etukäteen. Kyseisillä rahoitusmenettelyillä on taattava, että julkisen palvelun medioilla on **riittävät, kestävät ja ennakoitavissa olevat taloudelliset resurssit**, jotta ne voivat täyttää julkisen palvelun tehtävänsä sekä kehittyä tässä tehtävässään. Kyseisten taloudellisten resurssien on turvattava julkisen palvelun medioiden toimituksellinen riippumattomuus.
- *rahoituksesta olisi mieluiten päätettävä ja se olisi sidottava monivuotisesti julkisen palvelun medioiden julkisen palvelun tehtävän mukaisesti, jotta vältetään riski sopimattomasta vaikuttamisesta vuosittaisten talousarvioneuvottelujen yhteydessä (resitaali 31)*

- Laissa valtion tv- ja radiorahastosta on säädetty Ylen rahoituksen määrästä (ml. indeksikorotukset)
 - Valtion tv- ja radiorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto
 - Laissa säädetty rahoitus täyttää pääasiassa asetuksen asettamat kriteerit
- Parlamentaarinen päätöksenteko on vakiintunut toimintatapa, mutta lainsäädännössä ei edellytetä Yleä koskevien muutosten parlamentaarista valmistelua
- Kulloinenkin hallitus voisi muuttaa Yleisradion rahoitusta (ja tehtävää) haluamallaan tavalla ilman juridisia esteitä

4. Jäsenvaltioiden on nimettävä 1, 2 ja 3 kohdan soveltamisen seurantaan varten yksi tai useampi riippumaton viranomainen tai elin tai otettava käyttöön mekanismeja, joihin hallituksilla ei ole poliittista vaikutusvaltaa. Kyseisen seurannan tulokset julkistetaan.

*[...] jäsenvaltioiden on tarpeen ottaa käyttöön tehokkaat oikeudelliset suojatoimet, joilla turvataan kaikkialla unionissa julkisen palvelun medioiden riippumaton toiminta, johon valtiolliset, poliittiset, taloudelliset tai yksityiset intressit eivät vaikuta, sanotun **kuitenkaan rajoittamatta perusoikeuskirjan mukaisen kansallisen perustuslain soveltamista** (resitaali 31)*

- Asetus mahdollistaa Ylen nykyisen hallintoneuvoston suorittaman parlamentaarisen valvonnan eduskunnan kannan mukaisesti (PeVL 103/2022 vp)
 - Hallintoneuvostoa koskevat nykyiset säännökset täyttävät seurannan tuloksien julkaisuvaatimuksen (HN kertomus eduskunnalle)
- Artiklan 2 kohdan mukaisen jäsenten nimittämistä ja erottamista koskevien velvoitteiden osalta HN valvoisi omaa toimintaansa, mikäli velvoitteet koskisivat hallituksen jäsenten nimittämistä ja irtisanomista (vs. vastaavien toimittajien nimittäminen)

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
KOMMUNIKATIONSMINISTERIET

Kiitos!